Siebzehnter Jahrgang. Jüdische Pester Zeitung. Erscheint 3-mal wöchentlich.

יידישע פעסטער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פרענומעריראן.
אונד דער פרענומעראנדאנ.ביראפין בעזאנגנ מיט דעם עסטאנד דעם עיסטען בלאטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט זיך אין בודאפעסט, ווייטצנער בולווארד נומ' 29, וואהין מאן אויך דיא פרענומעראנדאנ.געלדער צו זענדען בעליעבט.

דיעזעס בלאטט ערשיינט דריימאל וואכענטליך
דאנסטאג, מיטטוואך אונד פרייטאג
אונד קאסטט
פיר אסטערייכ-אונגארן
גאנציעהריג 8 גולדען אסטר. ווע.
האלביעהריג 4 גולדען אסטר. ווע.
פיערטעליעהריג 2 גולדען אסטר. ווע.
פירם איסלאנד
גאנציעהריג 9 גולד. — קר. 8. ווע.
האלביעהריג 4 גולד. 50 קר. 8. ווע.
פיערטעליעהריג 2 גולד. 25 קר. 8. ווע.

Nr. 78 זיעבצעהנטער יאהרגאנג בודאפעסט, מיטטוואך כה תמוז התרמ"ה. Budapest 8. Juli 1885.

דאס ליכט דער אנטיסעמיטען.

זא פיעל אינטערעסאנטעס מאן פאן דער עפסטרייכען ווייניער שלוסספערהאנדלונג אויף ערארטעט האבען מאג, זא האט דיעזעלבע אללע עייארטונגען נאך וויט איבערטראפפען. נאך דער בערלינער שלוסספערהאנדלונג, אין דער דער פערלאנגע אונד מיינונגען האפפערענד פאר דען איינען דער אפפענטליכען געיסטעט ווארדע, מיסטע דיעזע צווייטע פערהאנדלונג, דיא מיט דער פערארטהיילונג דער גראפטען אוטארטאט דער אנטי סעמיטען אלס געמיינגערד דאקטרינען אלטערנד גרעטע דיא האדע דער אנטיסעמיטען אין גערארעצו פערגיטיגערד שלאג וויי, ווען אין דיעזער נאך אין פוקען פאן שאמעגפיחל אונד רעכטבריטשוגן פאר האנדען ווארע. פריילך איזט דאס ליכט דער פאלל.

איינע דער לעטטרייכסטען ערפאהרונגען דיעזער פערהאנדלונג איזט, דאס יסטען אדער בריטאנום זיגען „דעדנשפעגעל" אויף דען זיך דיא אנטיסעמיטען ביא ערער געלעגענהייט אלס אויף דאס אינפערבאסטע אונד ווילנסטע ווערק בעריפען האבען, (נאטירלך נור דעם האלב: וויל עס פאן פערלומדונגען אונד לוגען גענגען טאלמוד אונד דיעגעטום ווייטמעלט) איינענטליך נישטס אזוט, אלס אין ווארט גע-טיינסטען דאכע. דער העלד זעלבסט, עיטיינע אלס בענאכבטער שווינדלער, דער פיר געלד האבענער פראטעסטאנט, קאטהאליק, אנטיסעמיט, טאלמודלעהרער, מארבענפערפערער, דאמטענטעפ, פאלשער אונד ווער ווייס וואס אללעס נאך צו זיין בעייטיג איזט, איזט דיעזער געטיינע שפשעבוכע שאנד יאהרע הינדורך אלס האכסטע ווייסענשאפטליכע איטאריטאט דער אנטיסעמיטען דא, איזט פיהרטען ווא שעטעס אס מיגרע, איזט איזט ווייזען ווא ביא ערער געלעגענהייט אלס אויף איהרען מיסטער הין. וואהרלך דיא שולער ווארען ווידרום דיעזעס מיסטערס.

ווי דאסען דיעזר איינען אויפפיהרליכען בעריכט דער האכסט מערקווירדיגען פערהאנדלונג פאלגען, דען פאלגענדען דעם פראטעסטס פיהרט דאנרעסגעריכטסראט גראף. דיא אנגלאנג פערטיטט שטאאטסאנזאלט פיכסטיטט געראנטיא, דיא פערטהיידיגונג דר. בריללגוידא. דער אנגלאנט אנט אלטעט אויף דיא אהם פאלגעלעגטען פראגען מיט לייזונג, קלייגלטעט טאן, ער שפריכט מיט יידישע אקצענט.

פראדענט: וויא הייסען דיא איינגעלך מיט אידרעס פאנאהמען דא מערדערע נאמען פאלגלי-גען? — אנגעקלאגטער: איינסט. — פראז: וויא זאללען יא אויך איינען אנדערען נאמען פיהרען? — אנגעקל: יעטצט נישט מעהר. — פראז: הייסען דיא נישט איינגעלך אהראן? — אנגעקל: יא. — פראז: וואהים גיגנגען דיא זיך איינסט. — אנגעקל: ביא דער טיפע האבע אין דען נאמען איינסט אנגע-נאמטען. — פראז: הייסען דיא נישט אויך אויזראל, אדער איזראעל? — אנגעקל: יא. — פראז: וועלכע רעליגיאן האבען דיא גענעזיאהרטע? — אנגלל: דיא קאטהאלישע.

נאכדעם דיא אנקלאגעשריפט פערלעזען וואר-דען, דיא וויא בעקאנגט, דען אנגעקלאגטען דער פאל-שונג איינעס מאטריטאטסצייגנישסעס בעשולדיגט,

ריכטטעט דער פראירעגט אן דען אנגעקלאגטען דיא פראגע אב ער זיך שולדיג בעקענטיג.

אנגעקל: זיך בעקענטיג מיך איינאפפערענד שולדיג, דאס איך איינען פעהלער בעגאנגען האבע, וויל איך פאן דער אירכטיגקייט דעם איינאלטעס דיעזעס צייגנישסעס געוויסט האבע. איך האבע אבער נישט געוויסט, דאס דאזוגלבע געפאלשט וויא. ווען איך דאס געוויסט האטטע, ווירדע איך מיך דעסוגלבען מיינעס פאללס בעדיענט האבען. — פראז: איזט איהר פאטער רומאנישער שטאאטס-אנגעהאריגער? — אנגעקל: נין, איך גלייבע, ער איזט נאך רוסלאנד צישטאנדיג. — פראז: וואנן איזט איהר פאטער נאך רומאניען איינגעוואנדערט? — אנגעקל: פעללייכט פאר 35 יאהרען. — פראז: איהרע מוטטער אנגעבע מיר, דאס דיא רומאנ-שער שטאאטסאנגעהאריגער זונד. דיא שיינען דאס וועלבסט נישט צו ווייסען. — אנגעקל: דיא ווידען דיא נישט אין רומאניען געבארען זונד, מאנגען דאך דאס בריגערעכט נישט פעללאנגען. — פראז: וא האבען דיא איהרע הימאט? — אנגעק: ניינגערט. — פראז: האבען דיא איינגעוויא דיא שטאאטסאנגעהאריגקייט ערוארבען? — אנגעקל: נין. — פראז: וועלכע שולען האבען דיא בעזוכט? — אנגעקל: דיא פאלקסשולע אין דאלונא, דאנן האבע איך פרייוואטערהיר צו הייזע געהאבט. דאנן האבע איך אין יאהר דריא פעמעסטער דיא פרא-זאיסיש פאלקשולע בעזוכט. — פראז: האבען דיא דען גימנאזיאם בעזוכט? — אנגעקל: נין. — פראז: וויא קאממען דיא אלס-דאנן איזט דיא פרא-זאיסיש פאלקשולע? — אנגעקל: אין רומאניען איזט דאס נישט זא, דא דאנן מאן נאנען גוט האדע דער איינגעריכטטאט זין, אזגע ע אין גימנאזיאם בע-זוכט צו האבען. — פראז: וויא אלט וואהרען דיא דא-מאלס? — אנגעקל: 16 יאהרע. — פראז: וא פיה-רען דיא איך דען. דאטטארטיגע. וויא האבען דיא דען עריאלבען? — אנגעקל: צו דיעזעס טיטעל בין איך דורך ווייא מאמענטע בערעכטיגט. זאיאהל דאמיר, דאס מיינע דאכטרישען צייגנישסע מיר דען טיטעל „נאאן" (נאין) פערלעהען. דאס איזט זא פיעל וויא דאטטאר... פראז: ווער האט דיעזע צייגנישסע איינגעשטעללט? — אנגעקל: פערשיע-דענע דאכטערע, קרייזראבבינער ראבבאנאט, סאלאם מארדאכאי אונד אנדערע. — פראז: איזט גרוזר וועלבער פיפענען? — אנגעקל: איזט דער גענאמטען דאכטרישען לוטערשטר, דיא אומפאהר צוריקא 100 באנדע. — פראז: אללע דאריזם לוטען דיא דיא בערעכטיגונג צום דאטטארטיטעל אב. דיא דאכטען נאך איינען צווייטען גרוזר אנגעגעבען? — אנגעקל: וויל מיר איך נאך פאן גאללאפאלי איין דערארטיגעס צייגנים צוגעקאממען איזט, אין וועל-בעם דער דאטטארטיטעל שטעהט. — פראזידענט: פאן איינער אנזייריטשען אין גאללאפאלי? — אנ-געקל: נין, פאן דער דאבבינאטסשולע. — פראז: דיא דאכטען דיא דעזעס דיפלאם? — אנגעקל: עס מיס אין דען אכטען זין. — פראז: דיא פערגעס עס זיך נישט פאר. בעגעגלך אהרעס שולבעזוכעס דאכטען דיא אין דער אנטיסעמיטיגען אנדערע אנגא-בען געמאכט. דיא נאכען נאמלך אן, דאס דיא דאס גימנאזיאם אין אסט בעזוכט דאכטען, וואס אבער פאלש איזט. עבענזא ווי אהרע אנגאבען בעגעג-ליך דעם אנזייריטשאטסבעזוכעס אין גייסטען בעגעזהונגען ערלאנגען. נין זאגען דיא מיר, וואנן אונד ווען דאכטען דיא געהרעאטעט? — אנגעקל: פאר נאך נישט נאנען 16 אהרען דאכטע איך דיא מאכ-טער איינעס גיטבעטיטעגרעס אין דער נאהע פאן סמאנסלה, נאמענס בירקהאלץ, געגעליבט. — פראז: וויא לאנגע דאכטען דיא מיט אהר געלעבט? — אנגעקלאגטע: איין דאכטעס יאהר. פראז: דאס-בען דיא מיגדער? אנגעקל: צוויי. — פראז: דאנן איזט עס דאך אינמאגליך, דאס דיא בלאס איין דאל-בעס יאהר מיט אהרער פרייא געלעבט דאכטען, אהרע מוטטער ואנטע מיר אויזגעגעבען, דאס דיא 5 אהרע פערהיראטעט ווארען. וואהרען דאכטען דיא אהרע פרייא פערלאסען? — אנגעקלאגטע: וויל איך דיא נישט פערלאסען, דא איך געגען מיי-נען וועללען מיט אהר פערהיראטעט ווארדע. — פראז: וואהין גינגען דיא דאנן? — אנגעקל: צופערסט נאך הייזע אונד פאן דארט צוגאנגסט נאך פראנק-פורט א. מ. דאנן נאך דעם דאנאו. (האללאנד) — פראז: וואס טהאטען דיא דארט? — אנגעקל: דארט וואר איך אנדערטהאלב יאהרע, אין דען יאהרען 1875 אונד 1880, דאבבינער. — פראז: דא ווארען דיא מיט 21 בזו 22 יאהרען אלזא אלס אין נאך גאנץ יונגער מעגש. דאבבינער. וואהים זונד דיא פאן דארט פאהרט, דא דיא דאך אלס דאבבינער אין שאנאממען האבען מיסטען? — אנגעקל: איך בין נאך בערלין, אום מיך טייפען צו לאסען. — פראז: דיא דא דאס אינגאממען? — אנגעקל: אין פאאר טיי-זענד אינגאממען. — פראז: וואהין גינגען דיא פאן בערלין? — אנגעקל: נאך נאסטענען, וא איך אן דער אינטערזוכטאט פאר פערלייגען אויבער אינגע-לשע שפראכען אונד דאבבינישע לעטעראטור פאל-טען וואללטע. — פראז: זונד דיא דארט געבליבען? — אנגעקל: איך האבע דארט צוגאנגסט דען בשאפ-לכען קאנגרעס פאן דייטענשטאדט קענגען גע-לערנט, אויף דעסען אפפערדערונג איך צוי פר-טהאלטען קוכע אויבערגעגען. פאן זייטענשטאדט גינג איך נאך פאלדעבארן. — פראז: דארט האב-בען דיא דען זאגנאגנטען „דייטשפיגעל" געשריי-בען? — אנגעקל: יא. — פראז: וויא לאנגע בליב-בען דיא דארט? — אנגעקל: בזו מארץ אויר אב-ריל 1883. אום דיעזע צייט לוד מיך פראפעסאר דר הלינג נאך פראג אום איהם אין טאלמוד צו אונטערריכטען. — פראז: דאללינג איזט יא זולבסט פראפעסאר דער העבראאישען אלטערטהומער: וואס בעריפ-טע ער איהרען אונטערריכט? — אנגעקל: דאללינג איזט אללערדינגס איין זעהר געלעהרטער הערר, אבער דאבבינישע לעטעראטור, דא פאן פערי-שטעהט ער נישטס. — פראז: האבען דיא איהם וויכטיגקייט אונטערריכט עפטהיילט? — אנגעקל: יא, וואהרענד דעם גאנ-צען זאממערס 1883. — פראז: האבען דיא אונטערשטעגען פאן איהם גענאסטען? — אנגע-קלאגטע: 100 גולדען מאנאטליך בזו פענדע מארץ 1884. — פראז: ערצאהלען דיא אונס נון אבער דאס מאטריטאטסצייגנישס, אונד זאגען דיא אונס לעבער דיא וואהרהייט. דען דאס מארבען, דאס דיא דאזוגלבע פאן איינעס לאנד-הינגישען איזראעליטען ערהאלטען האטטען, גליבט איהנען אהנגעהען נישמאנד. — דער אנגעקלאגטע

אויף דיעזע פרעגע אנטוארטעט אין דער נאהע פאן סמאנסלה, נאמענס בירקהאלץ, געגעליבט. — פראז: וויא לאנגע דאכטען דיא מיט איהר געלעבט? — אנגעקלאגטע: איין דאכטעס יאהר. פראז: דאס-בען דיא מיגדער? אנגעקל: צוויי. — פראז: דאנן איזט עס דאך אונמאגליך, דאס דיא בלאס איין דאל-בעס יאהר מיט איהרער פרייא געלעבט דאכטען, אהרע מוטטער ואנטע מיר אויזגעגעבען, דאס דיא 5 אהרע פערהיראטעט ווארען. וואהרען דאכטען דיא אהרע פרייא פערלאסען? — אנגעקלאגטע: וויל איך דיא נישט פערלאסען, דא איך געגען מיי-נען וועללען מיט איהר פערהיראטעט ווארדע. — פראז: וואהין גינגען דיא דאנן? — אנגעקל: צופערסט נאך הייזע אונד פאן דארט צוגאנגסט נאך פראנק-פורט א. מ. דאנן נאך דעם דאנאו. (האללאנד) — פראז: וואס טהאטען דיא דארט? — אנגעקל: דארט וואר איך אנדערטהאלב יאהרע, אין דען יאהרען 1875 אונד 1880, דאבבינער. — פראז: דא ווארען דיא מיט 21 בזו 22 יאהרען אלזא אלס אין נאך גאנץ יונגער מעגש. דאבבינער. וואהים זונד דיא פאן דארט פאהרט, דא דיא דאך אלס דאבבינער אין שאנאממען האבען מיסטען? — אנגעקל: איך בין נאך בערלין, אום מיך טייפען צו לאסען. — פראז: דיא דא דאס אינגאממען? — אנגעקל: פאאר טיי-זענד אינגאממען. — פראז: וואהין גינגען דיא פאן בערלין? — אנגעקל: נאך נאסטענען, וא איך אן דער אינטערזוכטאט פאר פערלייגען אויבער אינגע-לשע שפראכען אונד דאבבינישע לעטעראטור פאל-טען וואללטע. — פראז: זונד דיא דארט געבליבען? — אנגעקל: איך האבע דארט צוגאנגסט דען בשאפ-לכען קאנגרעס פאן דייטענשטאדט קענגען גע-לערנט, אויף דעסען אפפערדערונג איך צוי פר-טהאלטען קוכע אויבערגעגען. פאן זייטענשטאדט גינג איך נאך פאלדעבארן. — פראז: דארט האב-בען דיא דען זאגנאגנטען „דייטשפיגעל" געשריי-בען? — אנגעקל: יא. — פראז: וויא לאנגע בליב-בען דיא דארט? — אנגעקל: בזו מארץ אויר אב-ריל 1883. אום דיעזע צייט לוד מיך פראפעסאר דר הלינג נאך פראג אום איהם אין טאלמוד צו אונטערריכטען. — פראז: דאללינג איזט יא זולבסט פראפעסאר דער העבראאישען אלטערטהומער: וואס בעריפ-טע ער איהרען אונטערריכט? — אנגעקל: דאללינג איזט אללערדינגס איין זעהר געלעהרטער הערר, אבער דאבבינישע לעטעראטור, דא פאן פערי-שטעהט ער נישטס. — פראז: האבען דיא איהם וויכטיגקייט אונטערריכט עפטהיילט? — אנגעקל: יא, וואהרענד דעם גאנ-צען זאממערס 1883. — פראז: האבען דיא אונטערשטעגען פאן איהם גענאסטען? — אנגע-קלאגטע: 100 גולדען מאנאטליך בזו פענדע מארץ 1884. — פראז: ערצאהלען דיא אונס נון אבער דאס מאטריטאטסצייגנישס, אונד זאגען דיא אונס לעבער דיא וואהרהייט. דען דאס מארבען, דאס דיא דאזוגלבע פאן איינעס לאנד-הינגישען איזראעליטען ערהאלטען האטטען, גליבט איהנען אהנגעהען נישמאנד. — דער אנגעקלאגטע

אנגעקל: זיך בעקענטיג מיך אינאפפערענד שולדיג, דאס איך איינען פעהלער בעגאנגען האבע, וויל איך פאן דער אינרישטיגקייט דעם אינאלטעס דיעזעס צייגנישסעס געוויסט האבע. איך האבע אבער נישט געוויסט, דאס דאזוגלבע געפאלשט וויא. ווען איך דאס געוויסט האטטע, ווירדע איך מיך דעסוגלבען מיינעס פאללס בעדיענט האבען. — פראז: איזט איהר פאטער רומאנישער שטאאטס-אנגעהאריגער? — אנגעקל: נין, איך גלייבע, ער איזט נאך רוסלאנד צישטאנדיג. — פראז: וואנן איזט איהר פאטער נאך רומאניען איינגעוואנדערט? — אנגעקל: פעללייכט פאר 35 יאהרען. — פראז: איהרע מוטטער אנגעבע מיר, דאס דיא רומאנ-שער שטאאטסאנגעהאריגער זונד. דיא שיינען דאס וועלבסט נישט צו ווייסען. — אנגעקל: דיא ווידען דיא נישט אין רומאניען געבארען זונד, מאנגען דאך דאס בריגערעכט נישט פעללאנגען. — פראז: וא האבען דיא איהרע הימאט? — אנגעק: ניינגערט. — פראז: האבען דיא איינגעוויא דיא שטאאטסאנגעהאריגקייט ערוארבען? — אנגעקל: נין. — פראז: וועלכע שולען האבען דיא בעזוכט? — אנגעקל: דיא פאלקסשולע אין דאלונא, דאנן האבע איך פרייוואטערהיר צו הייזע געהאבט. דאנן האבע איך אין יאהר דריא פעמעסטער דיא פראזאיסיש פאלקשולע בעזוכט. — פראז: האבען דיא דען גימנאזיאם בעזוכט? — אנגעקל: נין. — פראז: וויא קאממען דיא אלס-דאנן איזט דיא פראזאיסיש פאלקשולע? — אנגעקל: אין רומאניען איזט דאס נישט זא, דא דאנן מאן נאנען גוט האדע דער איינגעריכטטאט זין, אזגע ע אין גימנאזיאם בע-זוכט צו האבען. — פראז: וויא אלט וואהרען דיא דא-מאלס? — אנגעקל: 16 יאהרע. — פראז: וא פיה-רען דיא איך דען. דאטטארטיגע. וויא האבען דיא דען עריאלבען? — אנגעקל: צו דיעזעס טיטעל בין איך דורך ווייא מאמענטע בערעכטיגט. זאיאהל דאמיר, דאס מיינע דאכטרישען צייגנישסע מיר דען טיטעל „נאאן" (נאין) פערלעהען. דאס איזט זא פיעל וויא דאטטאר... פראז: ווער האט דיעזע צייגנישסע איינגעשטעללט? — אנגעקל: פערשיע-דענע דאכטערע, קרייזראבבינער ראבבאנאט, סאלאם מארדאכאי אונד אנדערע. — פראז: איזט גרוזר וועלבער פיפענען? — אנגעקל: איזט דער גענאמטען דאכטרישען לוטערשטר, דיא אומפאהר צוריקא 100 באנדע. — פראז: אללע דאריזם לוטען דיא דיא בערעכטיגונג צום דאטטארטיטעל אב. דיא דאכטען נאך איינען צווייטען גרוזר אנגעגעבען? — אנגעקל: וויל מיר איך נאך פאן גאללאפאלי איין דערארטיגעס צייגנים צוגעקאממען איזט, אין וועל-בעם דער דאטטארטיטעל שטעהט. — פראזידענט: פאן איינער אנזייריטשאטס אין גאללאפאלי? — אנ-געקל: נין, פאן דער דאבבינאטסשולע. — פראז: דיא דאכטען דיא דעזעס דיפלאם? — אנגעקל: עס מיס אין דען אכטען זין. — פראז: דא פערגעס עס זיך נישט פאר. בעגעגלך אהרעס שולבעזוכעס דאכטען דיא אין דער אנטיסעמיטיגען אנדערע אנגא-בען געמאכט. דיא נאכען נאמלך אן, דאס דיא דאס גימנאזיאם אין אסט בעזוכט דאכטען, וואס אבער פאלש איזט. עבענזא ווי אהרע אנגאבען בעגעג-ליך דעם אנזייריטשאטסבעזוכעס אין גייסטען בעגעזהונגען ערלאנגען. נון זאגען דיא מיר, וואנן אונד ווען דאכטען דיא געהרעאטעט? — אנגעקל: פאר נאך נישט נאנען 16 יאהרען דאכטע איך דיא מאכ-

דאס ליכט דער אנטיסעמיטען.

זא פיעל אינטערעסאנטעס מאן פאן דער עפסטרייכען ווייניער שלוסספערהאנדלונג אויף ערארטעט האבען מאג, זא האט דיעזעלבע אללע עייארטונגען נאך וויט איבערטראפפען. נאך דער בערלינער שלוסספערהאנדלונג, אין דער דער פערלאנגע אונד מיינונגען האפפערענד פאר דען איינען דער אפפענטליכען געיסטעט ווארדע, מיסטע דיעזע צווייטע פערהאנדלונג, דיא מיט דער פערארטהיילונג דער גראפטען אוטארטאט דער אנטי סעמיטען אלס געמיינגערד דאקטרינען אלטערנד גרעטע דיא האדע דער אנטיסעמיטען אין גערארעצו פערגיטיגערד שלאג וויי, ווען אין דיעזער נאך אין פוקען פאן שאמעגפיחל אונד רעכטבריטשוגן פאר האנדען ווארע. פריילך איזט דאס ליכט דער פאלל.

איינע דער לעטטרייכסטען ערפאהרונגען דיעזער פערהאנדלונג איזט, דאס יסטען אדער בריטאנום זיגען „דעדנשפעגעל" אויף דען זיך דיא אנטיסעמיטען ביא ערער געלעגענהייט אלס אויף דאס אינפערבאסטע אונד ווילנסטע ווערק בעריפען האבען, (נאטירלך נור דעם האלב: וויל עס פאן פערלומדונגען אונד לוגען גענגען טאלמוד אונד דיעגעטום ווייטמעלט) איינענטליך נישטס אזוט, אלס אין ווארט גע-טיינסטען דאכע. דער העלד זעלבסט, עיטיינע אלס בענאכבטער שווינדלער, דער פיר געלד האבענער פראטעסטאנט, קאטהאליק, אנטיסעמיט, טאלמודלעהרער, מארבענפערפערער, דאמטענטעפ, פאלשער אונד ווער ווייס וואס אללעס נאך צו זיין בעייטיג איזט, איזט דיעזער געטיינע שפשעבוכע שאנד יאהרע הינדורך אלס האכסטע ווייסענ-שאפטליכע איטאריטאט דער אנטיסעמיטען דא, איזט פיהרטען ווא שעטעס אס מיגרע, איזט איזט ווייזען ווא ביא ערער געלעגענהייט אלס אויף איהרען מיסטער הין. וואהרלך דיא שולער ווארען ווידרום דיעזעס מיסטערס.

ווי דאסען דיעזר איינען אויפפיהרליכען בע-ריכט דער האכסט מערקווירדיגען פערהאנדלונג פאלגען, דען פאלגענדען דעם פראטעסטס פיהרט דאנרעסגעריכטסראט גראף. דיא אנגלאנג פערטיטט שטאאטסאנזאלט פיכסטיטט געראנטיא, דיא פערטהיידיגונג דר. בריללגוידא. דער אנגלאנט אנט אלטעט אויף דיא אהם פאלגעלעגטען פראגען מיט לייזונג, קלייגלטעט טאן, ער שפריכט מיט יידישע אקצענט.

פראדענט: וויא הייסען דיא איינגעלך מיט איהרעס פאנאהמען דא מערדערע נאמען פאלגלי-גען? — אנגעקלאגטער: איינסט. — פראז: דיא זאללען יא אויך איינען אנדערען נאמען פיהרען? — אנגעקל: יעטצט נישט מעהר. — פראז: הייסען דיא נישט איינגעלך אהראן? — אנגעקל: יא. — פראז: וואהים גינגען דיא זיך איינסט. — אנגעקל: ביא דער טיפע האבע אין דען נאמען איינסט אנגע-נאמטען. — פראז: הייסען דיא נישט אויך אויזראל, אדער איזראעל? — אנגעקל: יא. — פראז: וועלכע רעליגיאן האבען דיא גענעזיאהרטע? — אנגלל: דיא קאטהאלישע.

נאכדעם דיא אנקלאגעשריפט פערלעזען וואר-דען, דיא וויא בעקאנגט, דען אנגעקלאגטען דער פאל-שונג איינעס מאטריטאטסצייגנישסעס בעשולדיגט,

שיר וכוחו בין האותיות אלף ויוד

(שלום.)

* * *

הן כל לב משכיל ידוה ויבאב,
נפשו עליו תאבל וחוחי יראב:
על עם ה׳ כי נגזר לגורים.—
לכן עמי, אחי הולכים!
קחו מוסר ולמדו מאותיות אלה.
עשו שלום ביניכם, יהי לפלא!
הן בכל יום ויום יאמר האל: *)
„גוי אחד בארץ, מי כעמך ישראל!"
יאם כן למה עצת אל תפרו?
רוב תחת שלום תעוררו תעורר,
הן לבלבם יש מעלות שונות,
מעשים טובים פעולות כשרונות
כולם מעשרים במעות ומדות,
ומדוע תתחלקו לאגודות אגודות?
הלא שמעתם זאת המסורה,
כי אין בוד אחד לקיום כל תורה:
תרי״ג מצותיה, חוקותיה, משפטיה
לכל כללותיה ופרטיה ודיניה:
אך אם ישראל יחדו יחזו יחזו יסעו,
אז את כל דברי ה׳ יעשו וישמעו.
על כן שמעינו, זאת עצה יעוצה,
„מחזיק-בשן", ואיחו דרך ממוצע",
אל תדרפו בבנו חרפה וכלימה,
את אחיכם „הולכי-קדמה",
כי אם גם כדבריכם אינם נוהרים,
במעות שבון אדם למקום — חוקרים,
אבל במעות שבון אדם לארם,
יתאמצו בכל עוז להחזיקם בודם,
„יחי יחיו במעות קלה בכרמיה"
כי מתן שכרה נגוזה ועצורה.
לכן מה טוב ונעים שבת אחים יחד,
אם שלום על ישראל אין צרה ופחד,
כי תורת אל חי לחם למשמרת:
כל אחד יקיים מצוה אחרת.
זה ישמר שבת וזה יניח תפילין,
זה יכבד מזוזה וזה יקשור ציצית,
זה יתקע בשופר וזה ישב בסוכה,
זה יניע בלולב וזה ידליק נר חנוכה,
זה יקרא מגילה וזה ישבית שאור,
זה ישרוף חמץ וזה יאכל מצה ומרור,
זה יענה נפש מלאכול ביום צום,
וזה יתפלל שלש פעמים ביום:
אלה המצות בין אדם למקום המה.
שלם ה׳ לעשיהם משכורתם שלמה!
אבל לעמת זה יש אשר זה פארו,
לקיים המצות בין אדם לחברו,
זה יגמול חסד ורבה צדקות,
וזה יפדה עני מצרות ועיקות,
זה יושיע אביון לתמכו במנה,
וזה ישביע מזון יתום ואלמנה,
זה ילוה מכספו לרש ומך,
לקיים: „אם כסף תלוה את העני עמך"
בנשך ובמרבית לא יתן כספו ונתבו.
כי על ה׳ יבטח ועליו ישליך יהבו:
זה מיסד בית מחסה לעניים ומלולים
וזה יכין מקום מרפא למכים וחולים.
זה יבנה בית-חנוך לנערים ועניים,
וזה ילבישם מחלצות בגדים נקיים,
בחנה ובחנה יוסיפו לעשות אלו מאלו,
לכן גם הם בפרי מעלליהם יאכלו!
אמנם כן, אם לשלום תתקעו כפיכם
ותתאחדו לאגודה אחת עם אחיכם,
כי יחוה גוי אחד בארץ עם ישראל,
אך אז יש לצפות עד בואת הגואל.

*) תקנ״ח מנין תפילין בכל יום (ברכות).

ווער ערזוכט אינזערע געעהרטען פרענומעראנטען אונד פרינדע זיך מיט אירהרען צושריפטען נור דיעלבע אן אינזערע רעדאקציאן צו ווענדען.

אונד ביטטען וויר דיא אדרעססע דייטלך וויא פאלגט אנצוגעבען:

יידישע פעסטער צייטונג

וואיטצנער בולוואר נומער 29.

Jüdische Pester Zeitung

Waitzner-Boulevard Nr. 29, Budapest

געשעפטסבערעכט.

פעסטער-פרייז.

מאלץ 6,70—7. נולד. פער מאססא.

נעד-סטע, פיסטער-וואארע 5,50 — 6 נול., — מאלצ-וואארע 7,25—6,75 נולד.

קיקוריץ 6,20— 6,25 נול.

האפער. —6,55 נולד.

טערמינע-געשעפט. וויצען פער הערבסט 8.35—8.37 נולד. האפער פער הערבסט 6.13—6.15 נול. קוקורוץ פער פער יולי-אוגוסט 6.23—6.25 נולד.

רעפס (מאהל) 11.75—12 נול. פער אויגוסט-פעבסטעבער 12—12,½ נולד.

מעהל-פרייז (פער 100 קילא-אנטס זאק, פרייא אב פעסט:) נומ: 0: 17 נולד. 30 קר. נומ. 1: 16 נולד. 60 קר. נומ. 2: 16 נולד. — קר. נומ. 3: 15 נולד. 40 קר. נומ. 4: 14 נולד. 40 קר. נומ. 5: 13 נולד. 30 קר. נומ. 6: 12 נולד. 60 קר. נומ. 7: 11 נולד. 60 קר. נומ. 8: 10 נולד. 80 קר. נומ. 8½: 9 נולד. 80 קר. נומ. 8¾: 8 נולד. — קר. פיינע קליע 30 4 נולד. גראבע קליע 3 נולד 40 קרייצער.

הילזענפרוכטע: ערבסן אונגארישע 8. — 11, נול. לינזע 7. — 13 נול. פיאלען גראס ווייצע 8. — 9. נול. צוויבעל-באראנע 10. — 10.50 נול. ראע וויצע — 6 נולד. הירזע בריינ 11.—11.50 נול. מאהן גרייער 26.—28 נול. בלייער 30—32 נול. קומעלע 38.—45 נול. מאראזאמען 6.—750 נול. אנבוויזקען 5.50 נול. (אלדעס פער 100 קילא.)

שפיריטוס. ניין מעשארע. אים קלייגען 28.25 נול. אים גראסען 27.75 נול. אלטע מעשארע —30.—30.25 נול. אלדעס פער 10000 ליטער-פרעצענט.

ציוועטשקען. באנאטשע אין זאק —.— נולד. — אין פערטיגע, פער אקסאבע-גאוועמבער, באסנישע 21.42 פל. סערבישע 16.08 נול.

ציוועטשקען-מוס (לעקוואר) פלאוואנישע פער סעפטעמבער-אקטאבער 17 נול. באנאטע — נולדען.

האנגע נעלישערטע 24—25 נול., וואכסאבנע—נול. וואכס 144—145 נולדען.

צוקער, ראפינאדע 39.25—40.50 נול. מעליסע 38, —39, נולד. פולע-צוקער 37,50 — 38.50 נולד.

קנאפפערי, אונגארישע פרימא 15. נולד.

ריבאל, צו 33 נולד. פער מטרע

רעפס-ריבען, 5'50 נולד.

אנישלינטס, (חלב) 41 — 42. נולד

פעטראלעאם 23,50—23,75 נולד.

שאפפעללע, אין פאריגע וואירדען צירקא 25000 שטק פערשיקטער נאמענען פערקויפט. אל׳ צו: דייטשע וואללענע 2,80—3,20 נול. באטשקער אונד באנאטער —.— נולדען. פער מאאר. סערבישע אונד בוחנארישע 105—112 נול. פער 102 שטק. באנישע אונד מאטעראנישע 50 52 נולד. פער 56 קילא.

לאמפפללע וועבענבריינער 52—67 נול. באנאטער שפאנאש — — נול. דייטשע-וואללענע, נערבעריוואארע 25—30 נולד. קרישטעריוואארע 45—60 נולד. (פער 102 שטק.)

מיטצפללע האנדשוהוואארע 68—73 נול. שוה-פללע צו 140—165 נול. (פער 102 שטק.)

לעדער, נעפאקטעס פפנדלעדער פאן 28—34 ק׳ 168—176 נולד. אינמאל פערזעטצטע טערצען פאן 10—15 קילא, 166—170 נולד. צווייטאל פערזעטצטע טערצען 16—18 קילא 164—168 נולד. אונד דרייטאל פערזעטצטע טערצען 19—22 קילא 166—172 נולד. — אבע-לעדער: קוה-דייטש נעטערבסט 5 — 6 קילא 240—255 נולד. נעפאנענע 6 — 7 קילא 215—235 נולד.

לאכ-פעללע, נעטערבסט 6—9 קילא 345—360 נולד. בוחנע 9—12 קילא 450—470 נולד.

הייטע, פער — קלא טראקענע אונגארישע אכסענ-דייטע — קילא צו 108—110 נולד. — דעסטע קוה-דייטע — קילא 95 — 104 נולדען. וואסדייטע —.11 — 13,50 נול. פיטשרינגע 112—115 נול. (אלדעס פער אאאר.) קאלבפללע שפארטיואארע 196—210 נולד. —

שאפפללע, אין פאריגע וואכע דאס נע-שאפט מאסע, עסוואירדען 10000 מטרע. וואירדען פערקויפט. אל׳ צו: לאמפפללע צו 65—75 אויד צו 78 נולד. באפש-לאנד צוויישרינע 52—58 נולד. נעוואללינע וואנדוואללען 40—44 נולד. מיט-וואללען צו 85—95 נולד.

ווייזענ פרייז.

וויצע, פערקויפט וואירדען 25000 מעטרענצענטע פרייז: אונגארישע 77.5—78 קילא 8.60—9.20 נולדען פער מעטרענצענטער.

האפער אונגארישער 6.70 — —7. נולדען פער מעטרענצענטער.

קוקורוץ 6.55 — 6.70 נולדען.

שפיריטוס 29,— — 29,75 נולדען פער 10000 ליטער פרעצענט.

לאטטעריעזיעהונג פאם 4-טען יולי 1885.

בודאפעסט	26	88	37	12	54
לינץ	77	8	18	89	44
טרעסט	19	23	16	53	69

פראנטשיעטיזיר ווערדאמר: מאקס סאבאלטשי.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

ווייצען	קילאגראם פער הונדערטגאל	פער 100 קילאגראם
נאדר-אונגארישער	74	7.80— 7.90
"	75	7.95— 8.—
"	76	8.05— 8.10
"	77	8,15— 8.20
"	78	8.25— 8.30
"	79	8.35— 8,40
"	80	—.——.—
פעסטער-באדען	74	8.05— 8.20
"	75	8.15— 8.30
"	76	8,45— 8,30
"	77	8.40— 8.55
"	78	8.60— 8.75
"	79	8.70— 8,85
"	80	—.——.—
וויסענבונער	74	8.05— 8.20
"	75	8,30— 8,15
"	76	8.45— 8.30
"	77	8,55— 8.40
"	78	8.75— 8.60
"	79	8.85— 8.70
"	80	—.——.—
טהיים	74	8,30 - 5,15
"	75	8.40— 8.25
"	76	8.55— 8.40
"	77	8.65— 8,50
"	78	8.85— 8 70
"	79	8.95— . 80
"	80	—.—

פרוכט	קוואלעטטע פער הונדערטגאל	פער 100 קילאגראם
קארן אלט	70—72	
נעיפם פיטער	60	—.— —.—
" מאלץ	62	—.— —.—
האפער	41	6.30— 6.60
קוקורוץ באנאטער נייע	75	6.20— 6.25
דעטשע אנדעיער	73	6,15— 6,20
הירזע	—	—.— —.—

מאנאטס-פרייז	וויצען	פער	הערבסט	8,23
	"	"	פרילינג	—.—
	"	"		—.—
	קוקורוץ	"	יולי-אוגוסט	6.17
	נערבסטע	"		—.—
	האפער	"	פרילינג	—.—
	"	"	הערבסט	6.08
	רעפס	"	אוגוס.-סעפ.	—.—

זאמ מעהל		
		g. kr.
נומער	0	17 30
"	1	16 60
"	2	16 —
"	3	15 40
"	4	14 40
"	5	13 30
"	6	12 60
"	7	11 60
"	8	10 80
"	8½	9 80
דער זאק		
צו 100		
קילאגראם		
מיט זאק		
פרייאבאדען		

שפיריטוס		
		28 75
"	ניין	27 25
"	קאלטאלע	

טוריז-טאבעללע פאם 4. יולי

g.	kr.	ראוץ
		נעלדקורז
	100	וולבנר-ראוץ
5	85	ריזאנער
		עסטערייך.-אונגארישע 8 נולדען מאר.
9	84	שטיק
60	95	דייטשע דייטשבאנקנאטען
12	19	20 מארק-שטיק
1	24	מאסטער וכסל
		לאוץ
	125	1854-ער לאוץ 4-סטיגע-שטאאטס-לאוץ
139	50	1860-ער " "
141	—	רעפסע " "
167	50	1864-ער לאוץ צו 100 נולדען
166	50	רעפסע " 50 "
117	25	אונגארישער-פרעטיגער-לאוץ צו 100 נול.
119	75	פרוטסאאל-לאוץ
43	—	קאסע רעגולירונג
20	—	פרולען-לאוץ
175	75	קרעדיט-לאוץ
42	90	קראאי-לאוץ
114	—	ראוז-לאטעריע 33-פארטיגע-לאוץ
19	20	אונגארישע-לאוץ
19	—	קונגלעטיפיש-לאוץ צו 10 נולדען
18	25	קראאווער לאוץ 20
42	50	אלגעמיינע-לאוץ 40
39	75	פארטיגע-לאוץ 40
17	75	דייטשע-לאוץ 10
54	—	פארטיגע-לאוץ 20
23	50	וואלענשטיין-לאוץ 20
48	—	פפ.-לעטאאס לאוץ 40

g.	kr.	ראוץ
	—	פאנאטיטיי לאוץ צו 20 נולדען
	131	פרוטעסטער לאוץ 100
	68	רעפסע " 50
	29	וואלדשטיין-לאוץ 20
	37	25 פרוטיגע " 20
	123	50 ווייטערלאוץ
	—	מאטער-לאוץ פרוטיגע-לאוץ
	53	25 פרוטיגע פרעטיגע-לאוץ
		יעדערמאנ-לאוץ.
	98	90 אונגארישע פארלענגונגס-לאוץ
	—	— רעפסע צו 5
	108	25 אפפל-באנאנען שטיינר פרייז
	92	65 אונגארישע אפפעל-לאוץ
	102	50 אונגארישע גרינבערגפאנקען
	102	— פעסטער-באנאפפל
	101	25 דענענבריינער
	101	75 באלדיגער
	106	50 נאדיגער
	102	— קראאפפער אונד קראאווער
	147	2o אונגארישע אויטענבאנד-אנלעהען
	—	98 אינטערנעגע-אנלעהען-אבלענגאנגען
		פפאנדבריעפפע דער אונגארישען באנען
	101	75 קרעדיט אל׳ 5 פרעצענט
		דער אונגארישען היפאטעקען באנק צו
	—	— 5 פרעצענט
		דער אונגארישען אלגעמיינען באנען
	102	75 קרעדיט-אנשטאלט צו 5 פרעצ.
	—	דער וועסט-באנען
	99	10 " נאדיגע-אפפ.-באנען 5 "

Eigenthümer Wittwe Frau M. REIS. Verantwortlicher Redacteur MAX SZABOLCSI. Budapest, 1885. Druck von Sam. Márkus, Grosse-Kronengasse Nr. 23.

לאנגר צו בעשעפן אונד שטערקען אמסטלבן דיסטן אין בראנד. 30 טויזנד מאנאטן שטאנדען, האט־טן דיא פרעגונג 1000 מאנאטן מיטלינגס איבערפאללען. דיעזע ערהאלטן זיך באלד פאן דער עדסטן איבערראשונג אונד אלס דער מארגען אנבראך, בערעקנטן 1200 בעזעזען טאדטע אונד פעריוואונדעטע דאס שלאכטפעלד. דיא איבריגען וויארען טאטאל איינאנדערגעשפרענגט, דער וויעראנג דיא פעסטונג, דיא 1000 מאנאטן אונד מאסטן פאן מיניציאן גאלאנגטן אין דיא האנדען דער פראנצאזען דיא 10 טארטע אונד 60 פעריוואונדעטע האטטען.

אונזער האנדעלספערטראג מיט רומאניען.

אין דער פעסטער האנדעלס אונד גיעיערבע־קאמער וואורדע געסטערן בעראטהען, אב מיט רומאניען נאך אבשליס דעס עסטרען אין גיער צאללונג אונד דעס אונגאריישען האנדעל אונד גיווערבע פיינלך גרונדען פאן אנדערן לאנדערן איינגעפירטע וואארען וערדען גיעסטערן בעראטהען אונד אלס דיא אינגריגן נעבסט דעם פערטראגסגרונד צאללן ווערדען נאך זא פיעלע גיבענגעבוהרען צו־געשטאנען. דאסס איינגעטלך איינע בעריעבונג נאך גיכט מאללד איז; דיא אייסבאהניען אונגאריישער גערטסבאהנהיללווערד אין רומאניען פערהנדערט, נעבסט נאך פערשיעדענען אנדערען בעשווערדען, דיא אינגיעד פערבינדונג פערשיעדענען אדער נאנז שטארקען, צו וועלכען נאנז בעזאנדערס דיא גיגנען אללעס פאללמעד, אונד מענשענרעכט פערשטאסען דע גרוזאמע בעהאנדלונג דערלייד־דער וו־ר גענעראל־ד. דיא האמעד אונד דעגנאר פון ערגיעדונג דעס פערטראגס, וועגן דיא אנגעפיהרטען אבגעשטאנדע וערדען, אונד וועלך דעסאלב בים מיניסטעריאם אינע דענקשריפט הערבייגע־אייגיבען.

ג. וויעגענדע ווינשט. דיא ערגיעיונג דעס צאללס אונד האנדעלספערטראגס מאכט אינגעי־וישס אן דיא בערגיגונגען גיקבשפן ווערדען. דאס רומאניען אללע יאנע פערהנדלונגען אונד גיגעטעע איפעעבע, וועלכע אין וועגע גיבראכט דיא פיעלגיגיקייט אסטערי־ביש־אונגאריישער אינטערטראגען בעהנדערן. עס

דיא אפפיר דער קאבארא.

ווסטאריישער ראמאן אים דעם 17־טען יאהרהונדערט.

(164־טע פאר־שטיצונג.)

דאראן האטטען צארוקקים אונד יאנע עניע, אונד פאיצנלך דער לעטצטערע, אסטלאו נאכרבישטע. וועגע־דע ווערדעע דורך צארוקקים נייע בוסטען אונד אבגאראל וויאדר אייגע נאסע מענגע ווערבאדער מאנשאפט גיוואר־בען. לוידער מוסטען נאטהאן אונד איך אבער אומסער מעהר בעפיהלען. דאס וויר דאנן דען מוסטען אינפלוסס פער־לוירען וערדען. עס פאנד זיך נאללך צו אינגרוס פעריוואנ־דערונג. דאס פיל־פפס צארוקקים אייגסט דער גיליעבטע פאלאפנס, דער מוטטער דער בריידער עניע, גיוויטען אונד זאגאר יאנעס. דעס אלטעסטען אפטער וואר. דארוך וואר צארוקקים אויך מיט מאנס פעריוול בעקאנגט גיוויארדען, ווילכע פאלאפנס בעשטיממטער בריישנאפ גיוויטען וואר, אונד דורך פעריוול וואר צארוקקים ווידערום צו יענעם נאפטן קונסקי גיקאמען, פון דעסטען רעכנונג ער מיהרר, מאר האטטע נאר דאס פיהרען וואללען, אונד שפאטער מתאפאר, דאווד ראוואנס מאנטער גיוויבט האטטע. — איך אונד נאטהאן טראטטען שאן אללרלייא פאלקהרונגען, ווא ווייר דער אללגיגרישטאפ דעס גיבענען אונד ווינעס יידישען זאהנעס פארבייען וואללטען, אלס פלאטצלך נא־נאנאה בען יאקוים דאלך, דער פון פאבאטהאי גיפלאטצטען וואר אונד דאס הערץ וויגער אייגענען מאנטער טראג, אונ־דער גאנצעס שווינדעלגדעס גיבבירדע אים בו איבער דען הייסען וואסר. פאבאטהאי קאם דארוך הינטער שפיעל מיט אים. אונד פערווייגערטע מיט דער אן אים

וואהנען אין רומאניען גאהעצו 100000 אסטערייכיש־אונגאריישע אינטערטראגען, וואצו זאללען דיעזע אויך ווייטערהין דען לוינען אונד גיוואלטטאטיג־קייטען דער רומאניישען בעהאנדלונג פייינגעגבען בלייבען; דענן דיא רומאניישען בעאמטען זינד צו־מיסט בארבארען, ווילכע זיך נוכט דורך וואהנ־האבסטעגס דורך פריגעל בעלעהרען לאסען. דא־רום דיא דיא ערסטע בעזינגונג דעס פערטראגס־שרוסעס, דאס דען אינטערטראגען אונטערער מא־גארבע אהנע אינטערטערער דער מאגיפסמאן אין רומאניען דיעזעלבען רעכטע, וויא דען רומאניישען אייגגעריכטע אונד גיגעבערע ווערדען. דיא גיגענע־וארטיגען ציישאנדע אין רומאניען זיינען עכען אונ־דאלטבאר. זא אין רומאנישער פאלצי מיסטער דיא יעטצט בעפיגונג, אייגען אסטערייכיש־אונגאריישען האנדעלסמאנן אדער אנדוסטריעללען אייגאר אוסצווייזען אונד דאגעגען געבבע עס קיינע אבה־ל־פע. דער האבסטסטיפעל שיינע אין דיא רומאנען גיפאהרען צו זיין, זא הערוספאהרלנד וערדע דארט אונטערען אינטערעסسען אונס גיבוכט גיפאלא־גען. עס ווארע שיער דאס בעסטע, וויען אובער־הויפט דיין פערטראג גיפאלאסטען, זאנדערן פאן אינזערער זיידע אונזער אייגענער צאללטאריפ גע־גען רומאמנען אינגעפיהרט ווערדע. נור זא לייסט זיך דער טראגטן רומאנענס בעכבען, דא א דיא אינפיהר רומאנענס נאך אונגארן אינזערע אינ־פיהר דארען אים דאס פעפאבע אינבערשטיגע.

מאריטין ו ו א ה ר מ א נ ן בעללגט דען אנ־טראג וויינגעפעלדס אין דעם יונגע, דאס דען אונ־טערטאנען אונזערע מאגארבע אין רומאנען דיא פיל גיגרעראסטונג אונד דיא פייינגיגיגיט, קיין אללע בינגעללבען רעכטע אינבערזיגונג גע־בערע ווערדען מיסטען. וועגן אונטער גינסטיגען בעדינגונגען אין פערטראג צישאנדע אשטאל; פאן דען דיזען אונד שטאטסאסטונג צוטהיל; פאן דען דיזען אונד שטאטסאנגעקקען בלוקקטען אוהנען נאמלך פראכטע עגטגעגען, דיא פאללגעגדען שא־נגן אופיר עגטהעלטען.

„וארום אללעבער בוגער, הולדעסט דיא אין דייגעם דיש וארהנדערטען בעשטהענדען פא־טעלאנדע דאס בלוטיגגעדע אונד דיך צוגיגיגע־רוסטגעדע יידישע פאלק; אגע עס הונדס! וועדער האבען דיא אין 3 יאהרגעם אינגאריישעם מארבען געפאהטעם, אים מיט דעסטען בלוט אוהרע אייגענע בריוט צו טויפען (!) דארום בוגער הולדען ווייר גיכט לאנגער דיעזעם דאס אונגארנטהום פערגינ־טגנדע פאלק. הונדס דאמיט! שלאגען ווייר זיא. טויטגע מוטבוגגע! אגען ווייר זיא ווא דיא הונדע. האך אישטאע!" — דיא פאלגיגיא עגטפערנטע דיא פלאקאטע אונד אוטס אויף דער זוכע נאך דעם פערפאססער.

וויא לאבעדליך! זונד דענן גיכט טאגליך פיעל יואהנונגגערע אייפרזיעגגען אין דען אנטסעמטע־שען בלאטטערן; האט דאך „פינגעטלעגשע" ערסט דיעזער טאגע אין אייגעם ארטיקעל דאס פאלק אויפ־געפאדערט, דיא יודען אן אייגעם אים פאראיס צו בעשטטמדגען טאג מיט הויען אונד זעגגען צו אבער־פאללען אונד בוז אויף דען לעצטען מאגן גיעערצטאכען, האט דענן דער טישקאלצער באנ־דיט אין דייגעם אופרפיפ שלטמערדס געשריעבען אלס דיא בעטאדען דעם „פינגעטלעגשע" עס טאג־ליך טהון: אונד אוטס דענן דיעזעם טישקאלצער־פלאקאט גיכט אייגע נאטרלוכע פרוכט עכען דער אויפרייצגגען אונד לוגען. פאן וועלכען דיעזעם בלאטט טאגליך פאלל אוטס: אונס מוטהעט דאס טישקאלצער פלאקאט אבריגגעגן אן, אלס אב עס דורעקט אין דער דייבערהאלע דעם „פינגעטלעגשע־שען" פערפאססט וואردען ווארע.

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (פ ר אנ ץ ד ע אק אן ד ר' א י נ־נ א ט ין ה י ר ש ל ע ר.) דיעזער טאגע אבער־נאם דער יונגסט צום אבערהויפטשטעלדע ער־נאנגסט יידישע איגענארצט. דר' איגנאטין הירש־לער איגען אן אין גערכסטען בריעף דעם וויזען דער נאציאן דעם נאציאנאלזיעאם (וויא בעקאנגט־ליך אין „רעאלצימעד" איינגערכטעט איזט) צור אייבעוואהרונג. דאס שרייבען לוטעט וויא פאלגט: „פעסט, 17. אקטאבער 1874. געעהרטער פיינד! דער טאגלאהנגר שטעפאן גאלאמבאס איזט עי־בלונדעט; ביזהער ערגאהרטעד ער זיינע פאמיליע מיט דייגער הונדע ארבייט, זונסט בעזאם ער קיין פערמאגען; עשטע מאגן ער אייך גיכט מעהר אר־בייטען אונד גערעאדט מיט וויב אונד קינדערן אין דיא גראסטע נאטה. אך וועגדע מיר דאהער אים אונטערעסטע דייגער ארטען פאמיליע אין אוהרע מיר זא זעהר בעקאנגט עדלע גיטע אונד בעטטע וויא אין וואהמער פרייגדשאפט. דייגען ארטען מאגן צו אינטערזוכען, אונד וועגן אוהם דורך אייגע אפע־ראציאן גערהאפפען וועדען מאגן, גיבען וויא אוהם דאס זא קאסטבארע אייגגעלדגס אונד דארוך דאס

האבען דיא אין 3 יאהרגעם אינגאריישעם מארבען געפאהטעם, אים מיט דעסטען בלוט אוהרע אייגענע בריוט צו טויפען (!) דארום בוגער הולדען ווייר גיכט לאנגער דיעזעם דאס אונגארנטהום פערגינ־טגנדע פאלק. הונדס דאמיט! שלאגען ווייר זיא. טויטגע מוטבוגגע! אגען ווייר זיא ווא דיא הונדע. האך אישטאע!" — דיא פאלגיגיא עגטפערנטע דיא פלאקאטע אונד אוטס אויף דער זוכע נאך דעם פערפאססער.

וויא לאבעדליך! זונד דענן גיכט טאגליך פיעל יואהנונגגערע אייפרזיעגגען אין דען אנטסעמטע־שען בלאטטערן; האט דאך „פינגעטלעגשע" ערסט דיעזער טאגע אין אייגעם ארטיקעל דאס פאלק אויפ־געפאדערט, דיא יודען אן אייגעם אים פאראיס צו בעשטטמדגען טאג מיט הויען אונד זעגגען צו אבער־פאללען אונד בוז אויף דען לעצטען מאגן גיעערצטאכען, האט דענן דער טישקאלצער באנ־דיט אין דייגעם אופרפיפ שלטמערדס געשריעבען אלס דיא בעטאדען דעם „פינגעטלעגשע" עס טאג־ליך טהון: אונד אוטס דענן דיעזעם טישקאלצער־פלאקאט גיכט אייגע נאטרלוכע פרוכט עכען דער אויפרייצגגען אונד לוגען. פאן וועלכען דיעזעם בלאטט טאגליך פאלל אוטס: אונס מוטהעט דאס טישקאלצער פלאקאט אבריגגעגן אן, אלס אב עס דורעקט אין דער דייבערהאלע דעם „פינגעטלעגשע־שען" פערפאססט וואردען ווארע.

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (פ ר אנ ץ ד ע אק אן ד ר' א י נ־נ א ט ין ה י ר ש ל ע ר.) דיעזער טאגע אבער־נאם דער יונגסט צום אבערהויפטשטעלדע ער־נאנגסט יידישע איגענארצט. דר' איגנאטין הירש־לער איגען אן אין גערכסטען בריעף דעם וויזען דער נאציאן דעם נאציאנאלזיעאם (וויא בעקאנגט־ליך אין „רעאלצימעד" איינגערכטעט איזט) צור אייבעוואהרונג. דאס שרייבען לוטעט וויא פאלגט: „פעסט, 17. אקטאבער 1874. געעהרטער פיינד! דער טאגלאהנגר שטעפאן גאלאמבאס איזט עי־בלונדעט; ביזהער ערגאהרטעד ער זיינע פאמיליע מיט דייגער הונדע ארבייט, זונסט בעזאם ער קיין פערמאגען; עשטע מאגן ער אייך גיכט מעהר אר־בייטען אונד גערעאדט מיט וויב אונד קינדערן אין דיא גראסטע נאטה. אך וועגדע מיר דאהער אים אונטערעסטע דייגער ארטען פאמיליע אין אוהרע מיר זא זעהר בעקאנגט עדלע גיטע אונד בעטטע וויא אין וואהמער פרייגדשאפט. דייגען ארטען מאגן צו אינטערזוכען, אונד וועגן אוהם דורך אייגע אפע־ראציאן גערהאפפען וועדען מאגן, גיבען וויא אוהם דאס זא קאסטבארע אייגגעלדגס אונד דארוך דאס

דיא אפפיר דער קאבארא.

ווסטאריישער ראמאן אים דעם 17־טען יאהרהונדערט.

(164־טע פאר־שטיצונג.)

דאראן האטטען צארוקקים אונד יאנע עניע, אונד פאיצנלך דער לעטצטערע, אסטלאו נאכרבישטע. וועגנע־דע ווערדעע דורך צארוקקים נייע בוסטען אונד אובגאראל וויאדר אייגע נאסע מענגע ווערבאדער מאנשאפט גיוואר־בען. לוידער מוסטען נאטהאן אונד איך אבער אומסער מעהר בעפיהלען. דאס וויר דאנן דען מוסטען אינפלוסס פער־לוירען וערדען. עס פאנד זיך נאללך צו אינגרוס פעריוואנ־דערונג. דאס פיל־פפס צארוקקים אייגסט דער גיליעבטע פאלאפנס, דער מוטטער דער בריידער עניע, גיוויטען אונד זאגאר יאנעס. דעס אלטעסטען אפטער וואר. דארוך וואר צארוקקים אויך מיט מאנס פעריוול בעקאנגט גיוויארדען, וועלכע פאלאפנס בעשטטמדגער בריישנאפ גיוויטען וואר, אונד דורך פעריוול וואר צארוקקים ווידערום צו יענעם נאפטן קונסקי גיקאמען, פון דעסטען רעכנונג ער מיהרר, מאר האטטע נאר דאס פיהרען וואללען, אונד שפאטער מתאפאר, דאווד ראוואנס מאנטער גיוויבט האטטע. — איך אונד נאטהאן טראטטען שאן אללרלייא פאלקהרונגען, וויא ווייר דער אללגיגרישטאפ דעס גיבענען אונד ווינעס יידישען זאהנעס פארבייען וואללטען, אלס פלאטצלך נא־נאנאה בען יאקוים דאלך, דער פון פאבאטהאי גיפלאטצטען וואר אונד דאס הערץ וויגער אייגענען מאנטער טראג, אונ־דער גאנצעס שווינדעלגדעס גיבבירדע אים בו איבער דען הייסען וואסר. פאבאטהאי קאם דארוך הינטער שפיעל מיט אים. אונד פערווייגערטע מיט דער אן אים

„וואהרליך גיכט איך קאן דעם אייטעלן טראען זא צירגען." ערהאב נישאנו פאטא דייגע שטטמדע; „פיעלפעהר מיט איך אייגן בערדיגען, דאס דייגע גיפיהלע אונד דיין שטאלץן אللא פאן דיי אונד גאטדגען גיפיהלדייגע וועדען ווגד. אייך פוליקא צייגגע אים גיכט מעהר. דא האט אים לאנגסט פערגעבען, דאס ער דא גיקראנקט. איך ווערדע שאן דעסאלב דייד אונד אינגרוקק פאן דייגעם הייסטע אבצווגדען וזגען, ווייל ער מייגע ליעבע מיהרוטאה זא זעהר גיליעבט. ווייל ער פאן אים. דער עדלען זעעלע, זא אינגגע גיליעבט ווערדען אונס. איך בעטראכטע טאכבטאהי אלס אייגר מיר אונבעאהלענגס טהייערע פערפאסגיס. אונד איך ווערדע ווינגעטיגגען מיט דעם גיאפוטעגער ערדען, אום אים שוטען צו פערדשאפפען, ווייל איך ליעבטע הייטע נאך נאך אדייאנאפעל צום פאדישאה מיט. דייגע אונס מיינגגע פאן דער זאכע."

ער ערהאב זיך. דער אגגע פערהאדרטע אין דייגעם דיסטערן, טיקשען שווייגגען.

רובענס ערצאהלונג.

אין דער נאהע דעם קאיזערליכען פאלאפסעס אין קאנסטאנטיאפעל, האט אין דער וואסטרשטאפסע דער דאדאנעללען, דיא אייגאא אונד אוזען פאן אייגאנדער טרענגגע, שאנדען צווייא מאנגער פערווגקגען אין דאס פראכטפאללע שוישטיעל דער נאטוי; טאכבטאהי אונד בא־רוך. דער אבגער דוגקעלטע בערייטס, אונד טאכבטאהי שאנדד נאך אומטער טרוירגגע אן בארוכס דייטע. דער אייהן שאן מעדדאלס דאראן ערגאינגערס האטטע, דאס דיא שלגער דייגער אם פוסס דעם בערגגס וואדשטעגן.

(פאר־שטיצונג פאלגט.)

בעהארדע אינדרעססען בייא זיינען דיעסבעציגליכען אנגאבען אונד ערצאהלטע, דאס גלייכצייטיג מיט איהם, אייך דער ברודער דעם פראפעססאר ראהלינג אין פראג איין זאלכעס מאטוריטאטסצייגניסס אום 10 גולדען געקויפט האבע. — פראז.: פראפעססאר ראהלינג האט איהנען דיא אונטערשטיטצונג ענטצאגען, ווארום? — אנגעקל.: איך מאכטע ערגעבענסט ביטטען, מיר דיא אנטווארט היעריבער צו ערלאססען. — פראז.: נון גוט, איך וויל זיא אייך ניכט צווינגען. — דער אנגעקלאגטע גיבט אין ווייטערעם פערלויפע אן, דאס איהם פערשפראכען וואָרדען איזט? אן דער איננסברוקקער אוניווערזיטאט פארלעזונגען איבער דיא כאלדאאיש-אראמאאישע שפראכע האלטען צו דירפען.

אים דען ווייטערען מיטטהיילונגען דעס אנגעקלאגטען געהט הערפאר, דאס איהם דיא ביכהאנדלונג שוהמאכער אין איננסברוקק פיר דיא איבערזעטצונג דעם טאלמוד אין דיא דייטשע שפראכע 3000 פל׳ אויסבעצאהלט האבע. דיא רעגיערונג האבע איהם פיר דיעזע איבערזעטצונג איינע סובווענציאן פאן 2000 פל., צאהלבאר אין פיער יאהרעסראטען א 500 פל. צוגעזאגט. אים נאוועמבער 1884 — ערצאהלט דער אנגעקלאגטע — זייא ער נאך וויען געקאממען. — פראז.: זיא האבען אויף דער רייזע היערהער אין וועלז דיא בעקאנטשאפט איינעס פריילינס פאבער געמאכט; אויך אין איננסברוקק האבען זיא איין ליעבעספערהאלטניסס מיט איינעם מאדכען בעגאנגען, וויא קאממט עס, דאסס זיא זאלכע ליעבעספערהאלטניססע איינגעהען, וועהרענד זיא צו הויזע איינע גאטטין אונד צוויא קינדער האבען? — אנגעקל.: דא איך געטויפט בין, זא איזט דיא עהע אונגילטיג געווארדען. — פראז.: דאס איזט פאלש. — אנגעקל.: איך האבע איהר אייך איינען שיידעבריעף געשיקט. — פראז.: האט זיא איהן אנגענאממען? — אנגעקל.: יא. — פראז.: וויר האבען איהרע פריא ניכט געהארט, וויר קאננען דאריבער ניכטס גענויערעס ערפאהרען. זיא זינד נאך וויען, וואס האבען זיא היער געמאכט? — אנגעקל.: דען טאלמוד איבערזעטצט. — פראזידענט: זיא האבען לייטע בעשעפטיגט אלס סטענאגראפען עטצ., וועלכע אבער פאן איהנען ניכט בעצאהלט ווארדען? — דער אנגעקלאגטע בעהויפטעט, דאס ער דיא סטענאגראפען בעפריעדיגט האטטע, דא איהם פאן שוהמאכער אין איננסברוקק געלדזענדונגען אין אויסזיכט געשטעללט ווארען. צו דעם צוועקקע האבע ער זיך נאך גראץ בעגעבען, אום פיר דיא איבערזעטצונג דעם שלחן ערוך איינען פערלעגער צו פינדען. פיר דיעזע איבערזעטצונג זייא איהם אויך פאן זייטע דער גאליצישען אקאדעמיע דער וויססענשאפטען איינע סוממע פאן 10000 פל. אלס סובווענציאן אין אויסזיכט געשטעללט ווארדען. — פראז.: ווארום האבען זיא זיך אים וויען הײמליך ענטפערנט? זיא האבען דען לייטען געזאגט, זיא איבערזידלען פאן דער פראנקענבערגגאססע אין דיא פיהריכגאססע אונד זינד אויף דען זידבאהנהאף געפאהרען, עס שיינט איהנען איבער געגען שלעכט געגאנגען צו זיין. זיא האבען אין גראץ בייא דער פרייא, בייא וועלכער זיא זיך איינלאָשירטע, גלייך איינינע גולדען ענטלעהנט. ענדליך זינד זיא אים מערץ דיעזעס יאהרעס אין גראץ פערהאפטעט ווארדען. — דער אנגעקלאגטע בעמערקט, דאס ער זיינע גלייביגער אללע בעפריעדיגט האטטע, נאכדעם איהם פאן זייטע דעם אבגעארדנעטען מערונאוויטש אונד דער גאליצישען אקאדעמיע דער וויססענשאפטען דיא אבערוואהנטע סובווענציאן צוגעזיכערט ווארדען וואר. אויך פאם שטאאטע זייא איהם דורך פיער יאהרע איינע יאהרליכע סובווענציאן פאן 500 פל. געצאהלט ווארדען. — פראז.: וויא פיעל האטטען זיא פאן שוהמאכער בעקאממען נאך פאללענדונג דעס ווערקעס? — אנגעקל.: 20000 פל. — פר.: בייא אלל דען סוממען, דיא זיא בעקאמען אונד דיא איהנען אין אויסזיכט געשטעללט ווארען, האבען זיא דאך נאך פריילין פאבער אנגעפומפט (געלד אויסגעשווינדעלט). דאס טהוט מאן דענן דאך ניכט, דאס מאן זיינע געליעבטע אנפומפט.

איף בעפראגונג דעס פערטהיידיגערס, וואָמיט ער דען בעווייזען קאננע, דאס ער אויך גימנאזיאל-שטודיען בעטריעבען, ענטגעגנעטע דער אנגעקלאגטע: „איך האבע האמער (גריעכיש) אונד ווירגיל (לאטייניש) צום גראָסען טהיילע אויסווענדיג געלערנט. איך האבע געלעגענטליך איינער סאארעע אין ווירצבורג אין אנוועזענהייט דעס פירסטען פירסטענבערג פיעלעס פאן דיעזען דיכטערן, דארונטער 6 באנדע דעם האמער, רעציטירט. — וואָטאנט: זיא מיינען וואהל זעכס געזאנגע? — אנגעקל.: פאם שלחן ערוך קאנן איך זעכס באנדע ווערקליך אויסווענדיג. — וואָטאנט אראמעק: דאס גענוגט אבער ניכט פיר איינע מאטוריטאטספריפונג. בין צו וועלכען קלאססיקערן האבען זיא עס געבראכט? — אנגעקלאגטער: ביז פלאטא אונד אריסטאטעלעס. — פראז.: אלס זיא מיט פראפעססאר ראהלינג קארעספאנדירטען, וואוסטע ער בערייטס פאן איהרעם „יודענשפיגעל“? — אנגעקלאגטער: יא. — וואָטאנט אראמעק: איהרע אויסזאגע, דאס זיא וואהל דען אינהאלט דעס געפעלשטען צייגניססעס געקאנט, אבער ניכט וואוסטען, דאס עס געפעלשט זייא, פערשטעהע איך ניכט. זיא מאכטען מיט טאלמודישער שפיטצפינדיגקייט עטוואס וועגדיספוטירען. געבען זיא ליעבער צו, דאס זיא אויך דיא פעלשונג געוואוסט האבען. — דער אנגעקלאגטע גיבט ענדליך דיעזען אומשטאנד צו. — וואָטאנט אראמעק: נון אלזא, זעהען זיא, יעטצט רעדען וויר דייטש!

אים פערלויפע דער פערהאנדלונג ערצאהלט דער אנגעקלאגטע, דאס ער אין אנגסטען געלעבט האבע, פאן דען יודען ערמארדעט צו ווערדען, וויל ער זיך געטויפט האבע. ער האבע דראהבריעפע בעקאממען, יאורדע מיט שטיינען בעווארפען, וועסהאלב ער זיך אויך פלכטען מוסטע: אויס ראכע היעריבער האבע ער דען „יודענשפיגעל“ געשריעבען.

דער אנגעקלאגטע בעקלאגטע זיך דאנן אים ווייטערליכען טאגע, דאס ער דורך דיא פערהאפטונג צוגרונדע געריכטעט אונד אלל זיינע האפפנונג אונד אויסזיכט אויף איינע גלאנצענדע צוקונפט פערניכטעט ווארדע.

דאמיט וואר דאס פערהאר אבגעשלאססען, עס פאלגטען דאנן דיא רעדען דעס אנקלאגערס אונד פערטהיידיגערס. נאך פינפפיערטעלשטינדיגער בעראטהונג ערשיען דער געריכטסהאף אונד פערקינדעטע דאס אורטהייל לויט וועלכעם דער אנגעקלאגטע דעס פערברעכענס דער דאקומענטענפאלשונג שולדיג בעפונדען אונד צו צוויא מאנאטען קערקער אונד צור לאנדעספערוויזונג פערארטהיילט ווארדע.

די פראנצאזען אין כינא.

נייער קריעגסרוהם. נייע לארבעערען שמיקקען זייט דרייא טאגען דיא פראנצאזישע ארמעע אונד גאנץ פראנקרייך איזט טרונקען פאר שטאלץ אונד פריידע. פארגעסטערן זאללטע אים פראנצאזישען פארלאמענטע דער פריעדענסשלוסס מיט כינא ענדגילטיג גענעהמיגט ווערדען, לויט וועלכעם דיא בײדען כינעזישען פראווינצען אנאם אונד טאנקינג אונטער פראנצאזישער הערשאפט געשטעללט ווערדען. פלאטצליך בעטראט דער קריעגסמיניסטער דיא טריבונע אונד פערלאז 3 דעפעשען דעס גענעראלס קורס, לויט וועלכען צווישען פראנצאזען אונד כינעזען נאכטס פאהער איין בלוטיגער צוזאממענשטאס שטאטטגעפונדען האבע.

3000 פראנצאזען ווארען נאמליך אונטער פיהרונג דעס גענעראלס קירס — וויא דאס צווישען פראנקרייך אונד כינא אים פאראוס בעשטיממט ווארדען וואר — אין הוע, דער הויפטשטאדט אנאמס איינגעצאגען, בייא בעזעטצונג דער שטאדט שטיעסען זיא ניכט אויף דען גערינגסטען ווידערשטאנד. אין דער נאכט אבער אלס דיא פראנצאזען אין דען טאגס פאהער בעצאגענען שטראהזעקען שליעפען, בעגאננען דיא כינעזען דאס פראנצאזישע

פעליעטאן.

מוהמע פרוממעט.

(זיטטענבילד אויס דעם אנפאנגע דיעזעס יאהרהונדערטס.)

(2-טע פארטזעטצונג.)

רעב וואלף ווענדעטע זיך דאנן אן איין וויב מיט איינעם קינדע אויף דעם ארמע אונד איין אנדערעס אן דער האנד פיהרענד: „איהר יידענע, געהט צו דעם טראקטאר נעבען דער שלאפשטאטט, איהר ווערדעט מיט איירען קינדערן צוזאממען דארט עססען.“ — דער גבאי פערטהיילטע דיא פלעטטען אן דיא אנוועזענדען אורחים מיט דער הומאנסטען ריקזיכטנאהמע אויף אלטער, קראנקליכקייט אונד זא ווייטער. דען צולעטצט נאך אונפערזארגט געבליעבענען נרייז לוד ער בייא זיך זעלבסט איין; אהנע אן זיינען אים זעלבען הויזע וואהנענדען זאהן רעב יונתן פערגעססען צו האבען.

דיעזער זאהן האטטע איין געמישטוואארענגעשאפט. איינע — וויא מאן דאמאלס זאגטע — הויזפרנסה. — דיעס הינדערטע איהן יעדאך ניכט, דען גראססטען טהייל זיינער צייט דען דרייא הויפטזיילען דעס יודענטהומס צו ווידמען: דעם גאטטעסדיענסטע, דעם תורה-שטודיאום אונד דער וואהלטהאטיגקייט. רעב יונתן וואר דער ערסטע דער דאס בעטהויז בעטראט, אונד דער לעטצטע דער עס פערליעס. בעפאר ער זיינען מארגענקאפפע נאהם, ווארדע איינע האלבע שטונדע דעם „לערנען“ געווייהט, יעדאך וויעדערהאלטע זיך דיעס מעהרמאהלס דעם טאגעס; דענן אום דאס געשאפט בריכטע ער זיך ניכט צו קיממערן. האכסטענס וועגן ער אן דיא גראסהאנדלער נאך פראג שריעב, אום וואארע צו בעשטעללען, אדער אן דיעזעלבען געלד צו שיקקען. דענן רעב יונתן וואר ניכט נור אלס געוועזענער שילער דעס פראגער אבערראבבינערס רבי יחזקאל לאנדויא (נודע ביהודה) איין אויסגעצייכנעטער טאלמודיסט, זאנדערן איין אין דער גאנצען אומגעבונג ריהמליך בעקאננטער שרייבער. דעססען שריפטליכע איינגאבען בייא דעם אמטע דער גרונדהערשאפט אין שטאמבערג אפט דיא בעוואונדערונג דער אמטסשרייבער הערויסגעפאָדערט האטטען. יודען אונד ניכטיודען ווענדעטען זיך אויך זעהר הייפיג אום ראטה אן איהן, דער איהנען בערייטוויללינ ערטהיילט וואורדע. זיינע וואהנונג וואר וויא דיא קאנצלייא איינעס אדוואקאטען פאן לייטען אללער שטאנדע בעזוכט, פיר דיא ער שריעב. וועגע מאכטע, אהנע יעמאלס איינען ענטגעלט צו פערלאנגען אדער אנצונעהמען.

אויך זיינע פריא ציפערל וואר גערן צו אללעם בערייט, וואס זיא פיר אנדערע נוטעס טהון קאננטע. וועגן אים ארטע איין רייכער בירגער דיא האנד זיינער טאכטער איינעם יונגען מאנגע פערזאגטע, וויל ער ניכט זא רייך אן גליקסגיטערן וויא אן ליעבע וואר, אונד זיא פיר דיא ליעבענדען איין גוטעס ווארט איינלעגטע, זא ווארדע זיכערליך דער הארטע זינן דעס פאטערס ערווייכט, אונד דאס נייע עהעפאאר בעוואהרטע איהר שטעטס דען בעסטען דאנק.

וועגן צווישען עהעלייטען איין צוויסט אויסגעבראכען וואר, זא איילטע זיא דיא לייטע וויעדער צו איינינען, וואס איהר זעלטען מיסלאנג.

בעזאנדערס אבער לאג איהר דאס געשיקק פאן וויטטוען אונד ווייזען אם הערצען, דיא זיך ניכט נור אויס איהרען איינענען מיטטעלן אונטערשטיטצטע, זאנדערן פיר דיא זיא אויך בייא אללען פריינדען אונד בעקאננטען איהר ווארט איינלעגטע. ניע ווארדע אין איהרעם הויזע בראד געבאקקען, אהנע דאס זיא פיר דיא איינע אדער אנדערע ארמע וויטטווע איינען לאיב מיטצובאקקען אונטערלאססען האטטע. „דאס איזט דיא מצוה פאן חלה“ פפלעגטע זיא צו זאגען.

קורץ דאס הויז אונד דיא פאמיליע פאן רעב וואלף באהאטעי וואר איין עכט יידישעס: עס ווארען טאלמודיודען, דיא גאטט אונד זיינע געבאָטע אים הערצען אונד אים מונדע פיהרטען; דערען גאנצעס לעבען איינע צוזאממענהאנגענדע קעטטע פאן גאטטעסדיענסט אונד וואהלטהון וואר; דיא פערן פאן האָכמוטה אונד געמיינעם בייא דען לײדען אנדערער מענשען, וועססען שטאנדעס זיא אויך זיין מאכטען, איין ווייכעס הערץ, איין טראסטענדעס ווארט אונד איינע הילפרייכע האנד האטטען. —

אין דיעזעס גייסטע ערצאגען זיא אויך איהרע קינדער. ר׳ יונתן האטטע פיער זאהנע אונד איינע טאכטער, פאן דענען דער אלטעסטע זאהן דאמאלס 8 יאהרע צאהלטע וועהרענד דיא טאכטער נאך אין דער וויעגע לאג, אונד פאן איהרען ברידערכען אין דען שלאף געזונגען ווארדע. פאטער אונד מוטטער בעטהייליגטען זיך אן דעם אונטעררייכטע דער קינדער: דער איינע אים בוכע, דיא אנדערע אויסווענדיג. —

(פארטזעטצונג פאלגט.)